



## احمد بن نصر خزاعی

خزاعی، احمد بن نصر، خزاعی، احمد بن نصر، از بزرگان اهل **حدیث** در نیمه اول قرن سوم است.

### فهرست مندرجات

- ۱ - مشخصات
- ۲ - خاندان
- ۳ - عقائد
- ۴ - مرگ
- ۵ - فهرست منابع
- ۶ - پانویس
- ۷ - منبع

### مشخصات

نام کامل وی ابو عبدالله احمد بن نصر بن مالک بن هبثم خزاعی مروزی بغدادی است که از وی با القاب **شهید** ،  
[۱] ابن جبان، کتب الثقات، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳ / ۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.

[۲] خطیب بغدادی، ج ۸، ص ۱۵.  
مقتول

[۳] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۹.

و مصلوب

[۴] ابن ابی حاتم، کتب الجرح و التعديل، ج ۲، ص ۷۹، حیدرآباد، دکن ۱۳۷۱-۱۳۷۳ / ۱۹۵۲-۱۹۵۳، چاپ افست بیروت.

[۵] ابن جبان، کتب الثقات، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳ / ۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.

نیز یاد شده است. او از **قبیله خزاعه** بود و نسبش به کعب بن عمرو بن لَحَى می‌رسید.

[۶] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.

مهمترین گزارش درباره زندگی او را **خطیب بغدادی** آورده است که احتمالاً بخشی از گزارشها از کتب الاوراق فی أخبار خلفاء بنی العباس و اشعار هم تألیف محمد بن یحیی صولی (متوفی ۳۳۵) گرفته شده و بعدها دیگر شرح حال نویسان همان مطالب را تخلص و نقل کرده‌اند.

[۷] ابن ابی یعلی، طبقات الحنابلة، ج ۱، ص ۲۰۳-۱۹۸، چاپ عبدالرحمن بن سلیمان غنیمین، ریاض ۱۴۱۹ / ۱۹۹۹.

[۸] سمعانی، ج ۲، ص ۳۵۸.

[۹] محمد بن احمد ذهبی، تاریخ الاسلام و وفیات المشاهیر و الاعلام، ج ۵، ص ۷۶۶-۷۶۹، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۴ / ۲۰۰۳.

جد وی، ابونصر مالک بن هبثم مروزی نیز از نقیبان عباسی بود.

[۱۰] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.

[۱۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.

[۱۲] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.

احمد بن نصر از **مالکین آنس**، سفین بن غنیمه، علی بن حسین بن واقد، حسین بن محمد مروزی و کسان دیگری روایت کرده، اما روایاتش اندک است.

[۱۳] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.

به گفته یحیی بن معین، همه مصنفات هشیم بن بشیر نزد خزاعی بوده است.

[۱۴] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.

یحیی بن معین، محمد بن عبدالله بن ابی تلح، محمد بن عبدالله بن مبارک مخرمی، سلمه بن شیبیب نیشابوری و دیگران از وی حدیث نقل کرده‌اند.

[۱۵] ابن ابی حاتم، کتب الجرح و التعديل، ج ۲، ص ۷۹، حیدرآباد، دکن ۱۳۷۱-۱۳۷۳ / ۱۹۵۲-۱۹۵۳، چاپ افست بیروت.

[۱۶] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.

[۱۷] یوسف بن عبدالرحمن مزنی، تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ج ۱، ص ۵۰۶-۵۰۷، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲ / ۲۰۰۲.

او با **احمد بن حنبل** ارتباط بسیار نزدیکی داشت و پیروی از او و طریق او را ضروری و **واجب** می‌دانست.

[۱۸] ابن ابی یعلی، طبقات الحنابلة، ج ۱، ص ۲۰۰-۱۹۹، چاپ عبدالرحمن بن سلیمان غنیمین، ریاض ۱۴۱۹ / ۱۹۹۹.

احمد نیز از او به نیکویی یاد کرده است.

[۱۹۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۲.

یحیی‌بن معین نیز بر او درود فرستاده و گفته که **خداوند** کار او را با **شهادت** ختم کرده است.

[۲۰۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.

خطیب بغدادی

[۲۱۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.

[۲۲۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.

و **مِزّی**

[۲۳۱] یوسف‌بن عبدالرحمان میزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماء‌الرجال، ج ۱، ص ۵۰۶، چپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.

[۲۴۱] یوسف‌بن عبدالرحمان میزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماء‌الرجال، ج ۱، ص ۵۱۰، چپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.

به توثیق خزاعی از سوی رجالین **اهل سنت** اشاره کرده‌اند.

## خاندان

علاوه بر احمدین نصر، خاندان و منسوبان به او نیز اهل **علم** و فضل بوده‌اند. نام برخی از آنان در شمار روایین **حدیث** ذکر شده از جمله برادرش، ابوالفضل صالح‌بن نصر خزاعی (متوفی ۲۱۹)، که از شعبتین حجاج، شریک‌بن عبدالله نخعی و هیثم‌بن عدی طائی **روایت** کرده است

[۲۵۱] خطیب بغدادی، ج ۱۰، ص ۴۲۵-۴۲۶.

و برادرزاده‌اش، نصر بن مالک، که از علی‌بن بکار مصّیصی حدیث شنیده و یحیی‌بن محمد بن صاعد از او روایت کرده است.

[۲۶۱] خطیب بغدادی، ج ۱۵، ص ۳۸۹-۳۸۸.

یکی از برادران احمدین نصر به نام ثابت نیز هفده سال امارت نواحی مرزی **شام** را به‌عهده داشت که در ۲۰۸ در مصّیصه وفات کرد.

[۲۷۱] خطیب بغدادی، ج ۸، ص ۱۵.

در **بغداد** نیز بازاری را به نام پدرش، **سُوَيْقَةُ نصر** نام نهاده بودند.

[۲۸۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.

## عقائد

او در برابر **اعتقاد** به مخلوق بودن **قرآن** که **وائق عباسی** (حک: ۲۲۷-۲۳۲) پشتیبان آن بود، به سختی ایستادگی کرد

[۲۹۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.

و از وائق با تعبیراتی تند یاد می‌کرد.

[۳۰۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.

سرانجام نیز در ۲۳۱ در بغداد بر وائق **قیام** کرد.

[۳۱۱] یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۴۸۲.

[۳۲۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵-۱۳۹.

وی را دستگیر کردند و در آخرین روزهای **شعبان** ۲۳۱ از بغداد به **سامرا** نزد وائق فرستادند. وائق، در مجمعی عمومی او را در دو مسئله **خلق قرآن** و **رویت خداوند** امتحان کرد. پاسخ وی این بود که قرآن کلام‌الله است و **احادیث نبوی** بر رویت خداوند **دلالت** دارند و وائق را **نصیحت** کرد که با احادیث نبوی مخالفت نکند.

[۳۳۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۸-۱۳۷.

وائق نظر اطرافیان را درباره وی جویا شد که برخی از اطرافیان وی، **حکم** به روا بودن **خون** خزاعی دادند و در نهایت وائق، خود گردن خزاعی را زد.

[۳۴۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۸.

[۳۵۱] ابن‌جین، کتاب النقت، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چپ افست بیروت.

## مرگ

بدنش را در سرمن‌رأی به دار کشیدند و سرش را مدتی در قسمت شرقی بغداد و مدتی در قسمت غربی آن نصب نمودند و سپس دوباره آن را در موضعی در جانب شرقی نصب کردند و بر آن نگهبان گماردند و این موضع به «رأس احمدین نصر» مشهور شد. در گوشه‌های او رقعهای قرار داده بودند که بر روی آن علت **مرگ** وی **عقیده** به **نقم قرآن** و **تشبیه** درج شده بود.

[۳۶۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۸-۱۳۹.

قتل وی در پنج‌شنبه ۲۸ شعبان ۲۳۱ رخ داد

[۳۷۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۵.

و **شنبه** اول **رمضان** سرش را در بغداد نصب کردند.

[۳۸۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۹.

[۳۹۱] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰-۴۰۳.

پس از این واقعه، **دُعبل خُزاعی** شاعر مشهور، برای وی مرثیه‌ای سرود.

[۴۰۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۲۰۵-۲۰۶.

عده‌ای به جرم پیروی از احمدین نصر در سخت‌ترین شرایط زندانی شدند و از ملاقات با آنان جلوگیری شد. حتی پرداخت **زکات** به این افراد نیز غیرمجاز اعلام شد.

[۴۱۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۹.

در ۲۳۷، **متوکل** (حک: ۲۳۲-۲۴۷) دستور داد که تمام کسانی را که پدرش **معتصم** و برادرش وائق به جرم امتناع از قول به **خلق قرآن** به **زندان** انداخته بودند، آزاد کنند. با اجرا شدن

ابن دستور، خویشان و نزدیکان احمد بن نصر، سرش را به پیکرش ملحق کردند و جنازه او را پس از شش سال در قبرستان مالکیه، در قسمت شرقی بغداد، به خاک سپردند. [۲۱] طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۹۰.

[۲۲] ابن جینان، کتاب الثقات، ج ۲، ص ۳۲۹-۳۳۰، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.

[۲۳] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۵.

پیروان اهل حدیث بعدها با جعل اخباری به بیان کراماتی در شأن او و جایگاه بلنثش در نزد خداوند سخن گفته‌اند.

[۲۴] خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۲-۴۰۴.

[۲۵] یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، ج ۱، ص ۵۰۹، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.

[۲۶] یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، ج ۱، ص ۵۱۱-۵۱۳، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.

## فهرست منابع

- (۱) ابن ابی‌حاتم، کتاب الجرح و التعديل، حیدرآباد، دکن ۱۳۷۱-۱۳۷۳/۱۹۵۲-۱۹۵۳، چاپ افست بیروت.
- (۲) ابن ابی‌یعلی، طبقات الحنابلة، چاپ عبدالرحمان بن سلیمان غنّیمین، ریاض ۱۴۱۹/۱۹۹۹.
- (۳) ابن جینان، کتاب الثقات، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.
- (۴) خطیب بغدادی.
- (۵) دغیل خُزاعی، شعر دعلب بن علی الخزاعی، چاپ عبدالکریم اشتر، دمشق ۱۴۰۳/۱۹۸۳.
- (۶) محمد بن احمد ذهبی، تاریخ‌الاسلام و وفیات المشاهیر و الاعلام، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۴/۲۰۰۳.
- (۷) سمعانی.
- (۸) طبری، تاریخ (بیروت).
- (۹) یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.
- (۱۰) یعقوبی، تاریخ؛

## پانویس

۱. ↑ ابن جینان، کتاب الثقات، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.
۲. ↑ خطیب بغدادی، ج ۸، ص ۱۵.
۳. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۹.
۴. ↑ ابن ابی‌حاتم، کتاب الجرح و التعديل، ج ۲، ص ۷۹، حیدرآباد، دکن ۱۳۷۱-۱۳۷۳/۱۹۵۲-۱۹۵۳، چاپ افست بیروت.
۵. ↑ ابن جینان، کتاب الثقات، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.
۶. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.
۷. ↑ ابن ابی‌یعلی، طبقات الحنابلة، ج ۱، ص ۲۰۳-۱۹۸، چاپ عبدالرحمان بن سلیمان غنّیمین، ریاض ۱۴۱۹/۱۹۹۹.
۸. ↑ سمعانی، ج ۲، ص ۳۵۸.
۹. ↑ محمد بن احمد ذهبی، تاریخ‌الاسلام و وفیات المشاهیر و الاعلام، ج ۵، ص ۷۶۶-۷۶۹، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۴/۲۰۰۳.
۱۰. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.
۱۱. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.
۱۲. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.
۱۳. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.
۱۴. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.
۱۵. ↑ ابن ابی‌حاتم، کتاب الجرح و التعديل، ج ۲، ص ۷۹، حیدرآباد، دکن ۱۳۷۱-۱۳۷۳/۱۹۵۲-۱۹۵۳، چاپ افست بیروت.
۱۶. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.
۱۷. ↑ یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، ج ۱، ص ۵۰۶-۵۰۷، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.
۱۸. ↑ ابن ابی‌یعلی، طبقات الحنابلة، ج ۱، ص ۲۰۰-۱۹۹، چاپ عبدالرحمان بن سلیمان غنّیمین، ریاض ۱۴۱۹/۱۹۹۹.
۱۹. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۲.
۲۰. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.
۲۱. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۸.
۲۲. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰.
۲۳. ↑ یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، ج ۱، ص ۵۰۶، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.
۲۴. ↑ یوسف بن عبدالرحمان مزّی، تهذیب‌الکمال فی اسماءالرجال، ج ۱، ص ۵۱۰، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.
۲۵. ↑ خطیب بغدادی، ج ۱۰، ص ۴۲۵-۴۲۶.
۲۶. ↑ خطیب بغدادی، ج ۱۵، ص ۳۸۸-۳۸۹.
۲۷. ↑ خطیب بغدادی، ج ۸، ص ۱۵.
۲۸. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۳۹۷.
۲۹. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.
۳۰. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵.
۳۱. ↑ یعقوبی، تاریخ، ج ۲، ص ۴۸۲.

۳۲. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۵-۱۳۹.
۳۳. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۷-۱۳۸.
۳۴. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۸.
۳۵. ↑ ابن حَبَّان، کتب الثقات، ج ۸، ص ۱۴، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.
۳۶. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۸-۱۳۹.
۳۷. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۵.
۳۸. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۹.
۳۹. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۰-۴۰۳.
۴۰. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۲۰۵-۲۰۶.
۴۱. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۳۹.
۴۲. ↑ طبری، تاریخ (بیروت)، ج ۹، ص ۱۹۰.
۴۳. ↑ ابن حَبَّان، کتب الثقات، ج ۲، ص ۳۲۹-۳۳۰، حیدرآباد، دکن ۱۳۹۳-۱۴۰۳/۱۹۷۳-۱۹۸۳، چاپ افست بیروت.
۴۴. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۵.
۴۵. ↑ خطیب بغدادی، ج ۶، ص ۴۰۲-۴۰۴.
۴۶. ↑ یوسفین عبدالرحمان میزی، تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ج ۱، ص ۵۰۹، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.
۴۷. ↑ یوسفین عبدالرحمان میزی، تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، ج ۱، ص ۵۱۱-۵۱۳، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۱۴۲۲/۲۰۰۲.

#### منبع

[دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، برگرفته از مقاله «احمد بن نصر خزاعی»، شمار ۷۰۲۷.](#)

رده‌های این صفحه: [تراجم](#) | [برگشتگان سال 231 \(قمری\)](#) | [علمای اهل سنت](#) | [علمای قرن سوم](#)